

leze dingen niet ge-
zoo iemand blind is,
de reiniging van zijn
d en verzegeld werd

noemd, altijd dreig,
strus schrijft zich te
eping en verkiezing

doeling van Petrus
me met die roeping

Prof. Greijdanus van
verkiezing wordt ge-

woorden roeping en
jn. Er staat niet: uw
uw roeping en ver-
vrijzen op deze
eenen anderen kant
g gaat voorop, zoo
nomen wordt
sultaat van de
in den tijd val-
et eeuwig voor-
ods, dat aan de
ligt en vooral
oken van een vast-
alsof dat door eenig-
dan ook losgewoeld
at nu over hetgeen
en dus wijziging kan
wigen raad en na-
volgens dien raad,
rborgen is. En dan
ke wijze gesproken,
als menschen doet
g in hen van hunne
deelachtig maakt
sche feit, dat Jesus
de plaatsen, waar
om Zijn genade te
en. Zeer werkelijk
ok hier niet slechts
te zich gehoorzamen
". Die roeping dringt
og — hoe weinigen
so 't heil ontvangen!
roeping tegelijk een
ad die een schifting

lezende roeping, een
g-in-roeping of: een

ten de geadresseer-
en onbewoogbaar en
iet kan komen een
loor gaan, ook niet
ij de verdelijck-
geschiedt door een
Greijdanus begint
met deze woorden:
ostel zijne op-
n vs 5—7, hoe
n ander licht". Zi
van Philip. 2: 12—13
eft Hij door Zijn
Zij moeten dat nu
oefening van drag-
niet verwaarloosen,
wassen zijn in de
n Holland."

er literas sich ont-
heit, welke ex-
is.

ier toe Herde sal
tot het examen
classe, ende soo
t wordt, sal nae
ert worden, myt
atie, ende Johan-
ie doen.

issis gesyen ende
t placet by den
ie pastorie ende
ast Gualtero de

erlaecht in vorighe
sterio te confir-
wordt hem noch
t eersten.

e syne testimonis
gescheet, wordt
selvighe te exhibi-

t lande, die noch
n mael des jaers
se daer men het
gens den furstell
ogen, doch soo
yghe toegenuge
ullen dat mogen
enighe Litmaten

ngaat is besloten,
in den generali
dar van gheen

is me een raadsel hoe Dr Impeta mij gepreoccu-
erd kan noemen als ik den inhoud van dezen tekst
beschrijf als een dringende oproep tot levensheiliging,
voortgaande bekeering, tot inniger gehoorzaamheid.
ta vastmaken van roeping en verkiezing noem een al-
sier gaan gelooven, al trouwer belijden, al inniger
gehoorzaam, al vuriger gaan liefhebben onzen God en
on naasten. En daarom van oordeel ben, dat in onzen
kst van geen zelf-analyse en zielonderzoek en ken-
merkenoverweging sprake is.

Dat 'thier over voortgaande heiligmaking, over den
rd der gehoorzaamheid gaat, blijkt toch ook wel
ndelijk uit 't laatste deel van dit vers. Dat luidt: deze
ngen (Prof. Greijdanus: n.m.l. het in dit vers, en in
de verzen 5—7 genoemde) doende zult gij nimmermeer
struikelen, d.i. vallen in zonde! Daarom gaat het
is. Dat is het doel en het loon van het vastmaken
er roeping-en-verkiezing. Het dienen van den Heere
oor de geloovigen staat hier voor de mandacht.
oen ze dat in trouwe toewijding, dan zullen ze al ge-
hoorzamer worden en de zonde al meer overwinnen en
oor de zonde al minder overwonnen worden.

Denken we nu tenslotte aan het bekende vraagpunt
— dan is 't antwoord niet moeilijk te geven. Petrus
st zijn lezers als geloovigen. Hij noemt hen broe-
ers. (Prof. Greijdanus: Hij gebruikt dit woord nu
oor het eerst. Hij maakt daardoor eene scheiding tus-
schen hen, en wie hij in vs 9 teekende.) Hij spreekt
an uwe roeping en verkiezing. Zij zijn krachtig
gevoelen (zie boven). Zie bovendien ook vers 12!

Van dat pogen om twijfels door 't gezicht op hun
kenmerken" weer aan de zekerheid des geloofs te
elpen, is hier met geen woord sprake!

En dan tenslotte: hoe te denken over de woorden van
Calvijn bij dezen tekst?

Daarover de volgende week.

H.

C. V.

Naschrift. Een lezer, dien ik hier van harte dank
vor zijn belangstelling, schrijft mij nog een en ander
over de plaats van 2 Kor. 13:5 in de Dordtsche Leer-
regels 1, 12. En wel dit, dat in de Acta ofte Handel-
ingen des Nationalen Synodi (Uitgave Dordrecht —
Jansz Canin 1821) 2 Kor. 13:5 is genoteerd en
margine (zooals alle tekstverwijzingen in de Leer-
regels), en dan wel op de hoogte van den eersten zin
aldus:

Van dese hare eeuwige ende onver-
anderlycke Verkiezinghe ter saligheit
worden de uytvercorene 'tsyner tyt
hoe-
wel by verscheydene trappen ende met
onghelijcke male versekert: etc.

Bovendien schrijft dezelfde lezer, dat Kuypers uitgave
der drie formulieren uit het jaar 1883, den bedoelden
tekst ook heeft na het woord: verkerd. In de voor-
rede van die uitgave pag. XII zegt K., dat hij de canones
naar den offic. tekst van Canin 1821 heeft afgedrukt.
Al meer aanwijzingen dus voor de Calvijnische aan-
vonding van den tekst in de Dordtsche leerregels.

1) Spatieëring hier en later van ondergeteekende.

MUZIKALE KRONIEK

„Petrus Datheens Psalmen Davids“
(in Dr J. Pollmann's „Ons Eigen Volkslied“)
door Jan Zwart.

V.

Ging Dr Pollmann reeds bedenkelijk mank zoo-
ra hij zijn hoofdstuk over „Datheens Psalmen

weyder mentie toe maeken in ghene classibus.
13 Ad Synodum te refereren, dat die gravamina in
den 14 art. des lastgehalden Synodi binnen Arn-
hem afgeschafft worden, ende dat gevurdt
worde, dat alle onkosten op alle Synodale ende
Classicale vergaderinghe by den dienaren gedaen
machten restitueert worden.

14. Gualterus de Bruyn is geconfermeert in mini-
sterio durch Wythelmus Wyrzfeldius vermogens
den 16 Art. des vorigen gehalten classis.

15. Die dienaren die acta nationalis Synodi in
8-graven Haghe gehalten noch nyet en hebben
ullen deselvighe become, oer kerckenraet voor-
lesen ende deselvighe onderleyken.

16. Sint nochmaels die dienaren vermaent worden
ten platten lande alle moegelicke vlydt voor toe-
wenden, om die leere des Catechismi in te voeren.

17. Men sal die begheerte Wythelmi Tome. in ge-
dachtenisse holden, ende men sal desse saecke
den Synodo voordragen.

18. Gevraecht synde offte diegenyghen die openbare
barberghen holden, alderhande volck settende tot
dronckenschap, men oock sal tot olderlingen
ende diaconen verkeesen, wordt geantwoort, dat
men sulcke luyden geensyns sal toelaeten.

19. Belangende die saecke Joannis Nuckii, pastor
loe Oesterwolde, welke tot noch toe onbequam
wordt gevonden ad ministerium, wordt voor dit
maell geleden in syne dienst, bish dat men ver-
neemt betringhe syne leere, ende daerna myt
hem te handelen nae behoer, ende sal hem oock
verschryven om op toecomende classe te com-
pareeren.

20. Dwyte Joanni Floekenio was bevolen te agieren
voor juris jegens Georgius de Cool, ten eynde hy

Davids" begon, niet minder wankel is zijn vervolg
over de zoogenaamde motieven, die onze Gerefor-
meerden ertoe zouden hebben bewogen, zich aan
Datheens psalmen te houden, toen latere stemmen
opgingen en wel in 't bijzonder die van Marnix
van St. Aldegonde, een andere overzetting n.l. de
zijne, zijnde meer in overeenstemming met den
Hebreeuwschen grondtekst, in te voeren.

Ook hier zijn het weer doodgewone, nuchtere
feiten en omstandigheden geweest, die Datheen,
reeds lang te voren aangenomen, bestendig en
een lange toekomst hebben mogelijk gemaakt.

Welke toch waren de hoofdbezwaren, toen in
1581, 15 jaar nadat Datheens berijmingen lang en
breed ingeburgerd waren, Marnix' inzending dier-
zelfder materie ter Synode van Middelburg binnen-
kwam?

Uit de „Remonstrantie Vulcanii“, den brief die B.
Vulcanius aan de Provinciale Synode van Zuid-
Holland zond, „24 Martij 1582“ (zie: Kroniek Hist.
Gen. te Utrecht 1868, blz. 500) blijkt ten duidelijkste
dat het verzet gelegen was in:

„Ten eersten naemelyck: dattet niet geraden en is,
dat men diemaal van psalmenboeken verandere, op
datte niet en schijne dat wij de Papisten int veran-
deren van hun breviers slachten“ (= gelijken)

„Ten tweeden: dat men Datheens psalmen souden
enonen corrigeren, ende daerom onnodigh syn soude
de syne te onderdrucken ende een andere mans versie
aen te nemen“.

„Ten derden: dattet een forme van een nieuwe schal-
tinge syn soude andere psalmenboeken in te brengen,
aengesien datter menige huysgesinnen syn, daer acht
oft thien psalmenboeken in een huys syn, ende dat-
tel een groote last syn soude nieuwe in plaetse van
dien te coopen“.

Zoo ook lezen we in een Advies van de Parti-
culiere Synode te Rotterdam aan de Generale
te Middelburg in 1581:

„Soo veel de gemeene kercke aengaet, dat het peri-
culos is te veranderen sonder nootwendige oorsae-
cken“

„Datter vele lasteren souden, als geschiet is anno
LXVI, doen men de Engelsche psalmen“ (die van
Utenhove) „verliet, als of het tot noch toe quaet ware
gewest“

„Soo veel die gemeente aengaet, dat deselve in heur
memorie seer gelurbeert ende bedroeft ende in de
veranderinge der psalmboeken groote schade lyden
souden“

„Soo veel de druckers ende boeckvercoopers aen-
gaet, dat sy oock groote schade lyden souden als nyet
kunnende vercoopen de oude psalmboeken ende geen
deel hebbende in de nyeuwere, totdat de privilegie ge-
eyndicht sal syn“.

„Inderdaad“ zegt G. Tjalma in „Philips van Mar-
nix Heer van St. Aldegonde“ (bl. 262): „is het
„ochter meer de groote voorraad van Psalmboeken
„naar de berijming des laatsten“ (Datheen) „ge-
„weest, waarop de invoering van die des eersten“
„(Aldegonde) „is afgestuit. „De geschiedenis moge
„dat bewijzen: Reeds onder het drukken waren die
„klachten vernomen, opgesomd in de „Acten van
„de synode particulier, gehouden bynnen Rotter-
„dam, begonnen den XXVten April 1581“. In 1579
„toch richtte de Kerkeraad te Dordrecht, op ver-
„zoek van de boeckvercoopers aldaar, zich tot den
„Kerkeraad van Antwerpen, opdat deze Gielis van
„den Rade, den drukker van Aldegonde's berijming,
„zou „waerschouwen, dat hy ophielt met syn druc-
„kerij, ter tyt toe eens oft anders eensamelick by
„allen kercken besloten ware“.

„Jan Kanin berekende zijn verlies op „duysent
„guldens“, Jan Hermans en Pieter Verhaege, dat
„hem wel omtrent voor hondert ponden Vlaems

muchte a ministerio amoveert worden ende nu
Floekenius verreyt, sal men sulx den thoe-
comende Synodo voordragen, om een ander be-
quam persoon tselfde te bevelen.

21. Die getuichnisse Joannis Keteler, Pastoor tot
Oen, die hy van de Classe te Myddelstum die
kercke ter Elburgh vertoont heeft, dwyle hie
eenygermaten dessen classis suspect geacht wordt,
sal tot Dom. Joannem Nycasium gesonden wor-
den, ende om te vernemen, offte deselvighe wetlick
offte van warden es.

22. Offt men oock ruyter ende soldaten buytens
Lantz heercomende ende hyer getrouwt hebbende
sonder wellicke getuichnisse sal copuleeren, dit
ad Synodum te brengen.

23. In gedachtenisse te halden, soe eene guede ge-
leerde Schoolmeester muchte voor vallen die van
Nykercken per literas muchte condit gemaect

24. Op den Synodum aen te holden, dat versocht
worde, dat die grove ende grouwelicke sonde,
als dootslach, ehebrueck, blootscande, vrouw
sacht (schaken) datelick gestrafft ende geweert
mach worden.

25. Alsoe syne Exe. vyff dienaren vurdert int leger
by sich te hebben, toe weten twe uit Hollandt
eene uit Zelandt, eene uit freeslandt ende een uit
Gelderlandt, welke sal uit die vyver classibus ge-
nomen worden, desse saecke wordt gesuspendeert
tot den toecomende classen Arnhemiensem.

26. Alsoe Georgius Bucerii vrouwe vergangen wynter
voor den vian binnen Harderwyck gevluet ende
geweecken was, ende aldaer die Gemeente Gods
geen cleyne argenisse gegeven myt die overdadicht
der klederen, oock dat die selvighe Bucerus een
gevecht myt syn broder gehalten heeft ende een

„psalmboeken gebonden ende ongebonden tot niet
„ende maculatuer souden werden“. Dat was enkel
„te Dordrecht. Verandering behoorde dus „pre-
„ventive ende met voorgaende waerschouwinghe, soo
„de liefde heyscht, voorgenoemen“ te worden. De
„Dordtsche druckers, en zeker ook de andere,
„waren gaarne bereid, met den voorz. Gielis te
„handelen over syne schade“. „Met haesten wih
„Dordrecht den XIX Octobris 1579“.

Ongetwijfeld zijn het wel in de eerste plaats de
boekdruckers-uitgevers geweest die hemel en aarde
bewogen hebben, hun Datheen-oplagen niet tot
„maculatuer“, tot misdruk te zien gedegradeerd,
tot waardeloos scheurpapier.

Of dit nu voortspoot uit „de onuersaecte ghie-
righeyt veler bouckdruckeren, die daer een on-
wisprekelicke schade daeghelicks aenbringen der
ghemeyner weluaert“, waarover Utenhove zich
beklaagde toen hij genoodzaakt was voor zijn ver-
beterde Psalmrijmen een anderen drukker te zoe-
ken, zullen we maar buiten beschouwing laten —
om echter te zeggen als Dr Pollmann doet:

„De Psalmen van Datheen hadden doorden in-
vloet van zijn persoon de hegemonie
verworven, in een tijd waarin geen andere volledige
psalmvertaling naast de zijne stond. Zij hadden ge-
klonken op de brandstapels; zij bleven gehandhaafd
door het Conservatisme, dat weldra een kenmerkende
eigenschap van het Calvinisme zou worden, en door
het noodlot, dat Marnix, in den beginne de eenigste
mededinger van hetekenis, tot een verrader van Ant-
werpen stempelde“.

zie, dat lijkt ons allemaal wel een tikje al te ge-
zoekt, om niet te zeggen al te sensationeel, ver-
geleken bij de tamelijk nuchter-zakelijke overwe-
gingen van hierboven. Want zooals men reeds
heeft kunnen constateeren, zijn Datheens psalm-
berijmingen niet gekozen om den persoon, maar
om de uniformiteit die zij brachten met 't Fransch-
Zwitsersch Kerkgezang en „daerom“ als Datheen
zelf zegt: „dat de Psalmen alle (myns wetens) nooyt
„bequaemelyck en syn overgeset geweest, om stich-
„telyck in der Gemeynen te singen; ende om dat
„zy, die de Psalmen eensdeels overgeset hebben,
„uytdruklyk ende ernstig begeert hebben, dat
„men haer werk soude laten blijven: „Ende soo daer iemandt ware, die wat
„maeken wilde, dat hy dat van nieuws
„doen soude“.

Natuurlijk zal ook de groote bemindheid van
Datheen bij het volk, wel een woord meegesproken
hebben. Er kan een kern van waarheid liggen in
wat Dr A. Kuypers schreef („Petrus Datheens“ door
Dr Th. Ruys) „Wat vroeg het volk, of een enkel
„vers min juist het oorspronkelijke weergaf, of
„een sleepend stopwoord wat sleurig achteraan
„kwam hinken, of niet elke taalvorm op onbe-
„smette zuiverheid bogen kon! Het was immers
„hun psalmboek, dat boek dat zij met doodsangst
„soms voor het spiedend oog verborgen hadden,
„dat hen gesterkt had in de ure des gevaars, en
„van welks bladen zij iets van Gods geest hadden
„opgevangen, — en dat boek wilde men hun roo-
„ven, op dat heilig boek was het gemunt!“

Tóch lijkt ons in het generaal genomen ook dit
niet geheel en al juist, want dat niet overal zulk
een gevoeligheid voor Datheen leefde, blijkt wel
uit Vulcanus' hiervóór genoemde Remonstrantie,
als hij aanvoert: „dat veil treffelycke luyden lieten
ter predicatie te gaen, so lange als die daer ge-
sungen werden“, gedreven „deur eenen oprechten
yver, die sy syn dragende tot de vorderinge van
Godes dienst ende grootmaeckinge synes heyligen
naems, dan deur affectie die sy tot eenige personen

wordt gescholden, die krancke oock nyet visi-
teert, sal men dit brengen ad classen Arnhemien-
sem.

27. Gooswynus Dorre (van Oldebroek) begheert
van de kerckenraedt ter Elburgh, dat men synen
Coster vlytich vermane dat hy beter achttinghe
hebbe op syne schoole, dit heeft Wynandus aen-
genomen.

28. Die Classis vindt voor guet ende geraetsam voor
ditmael gene gedeputeerden op den Arnhemischen
classen te senden, gemerekt sie geen g.....? en
hebben aen twe, die zie schryfftelicks oversenden.

29. Op den toecomenden Synodum in den welke
toe Harderwyck sal gehalten worden sullen reysen
ende bywonen Wythelmus Wyrzfeldius ende een
olderlinck uit Harderwyck; Petrus Kintzius, ende
een olderlinck toe Nykercken.

30. Die gedeputeerden dessen Classis sullen voor
dit tegenwoordighe jaer wesen die kercke tho
Harderwyck.

31. Die thoecomende Classis sal gehalten worden
tot Epe welke verschryvinghe sal geschieden by
den kercke toe Harderwyck.

32. Nae gehalten censura morum es desse Actie
myt een dancksegginghe besloeten, ende die bro-
dern syn myt vrede ende eendrachticheit ge-
scheyden.

WINANDUS JOHANNIS, praeses.
JOHANNES SANDERUS, assessor.
TIMANNUS ALBERTUS, scriba.